

Б'ярн Мелкевік
Юридичний факультет Університету Лавалю, Канада
доктор юридичних наук, професор

ТЕРОР, СВІТ ТА ЛЮДИНА

Цей нарис – ніщо інше як «живий» роздум про 11 вересня 2001 року та масове вбивство, що сталося того дня. Це філософська рефлексія, від якої все ще можна відчутти вогонь (і дим) катастрофи або навіть почути як відлуння крики загиблих. Наші думки зосереджені на «терорі, світі та людині», адже насправді саме вони дещо змінили нашу свідомість того дня (і протягом наступних днів). Виклад положень, які представлені у тезах, ґрунтуються на наших, раніше опублікованих працях [1–4].

Написавши це «на місці», ми завжди повинні діяти раціонально, спочатку згадуючи події 11 вересня, як вони розгорталися для нас; потім, відновлюючи в пам'яті дні, що настали після цієї фатальної дати; потім розмірковуючи над жакливою (і шокуючою) реакцією людей, які зловтішалися з убивств; і, нарешті, аналізуючи нову «законну» форму тероризму, яка сформувалася в цей період.

День, який почався, як і багато інших, і все ж...

Цього ранку, 11 вересня 2001 року, ми, як зазвичай, були у своєму офісі. Як майже щодня, пишучи, читаючи або виправляючи статті, власні або когось із студентів, або просто виконуючи якусь щоденну університетську роботу. Чесно кажучи, ми не можемо точно сказати, що ми робили на початку того дня, а отже, ця дата мала усі шанси безслідно стертися з пам'яті, як й інші будні.

Новину про події в Нью-Йорку вранці 11 вересня 2001 року приніс колега з іншого університету. Ми досі пам'ятаємо його слова – такі прості, майже банальні, які приблизно клінічно узагальнювали відомі на той час факти: «Сполучені Штати стали об'єктом одного (або кількох) терористичних нападів, а Всесвітній торговий центр на Манхеттені в Нью-Йорку розвалився і став не чим іншим, як руїною». До цього була додана інформація, яка пізніше була підтверджена, що кількість загиблих, пораних та зниклих, безперечно, має становити тисячі.

Спочатку сказане було для нього лише «печаллю», лиховісним «передчуттям», яке поступово зростало всередині кожного з нас. Насправді ця страшна звістка дала нам зрозуміти, що сьогодні вранці сталося жахливе масове вбивство і що саме в цей момент тіла жінок, чоловіків і дітей лежали тисячами, понівечені у Нижньому Манхеттені.

Ці жінки, чоловіки та діти, безумовно, розпочали цей день, як і всі ми. Вони доїхали на певному транспортному засобі до роботи, до дитячого садка, до школи, до університету, на всі заходи, які відбувалися у Всесвітньому торговому центрі. Вони, безперечно, сміялися, плакали, сподівалися, мріяли або танцювали, не усвідомлюючи, що тероризм сліпий і дурний.

Напевно, саме тоді виник біль, який ми відчували навіть довго після цих подій, коли слухали розмови дурнів і вірили, що зруйнувалися «дві вежі». Ідіоти, які вірять у символи і яким не вистачає інтелектуальної чи моральної здатності мобілізувати людське співпереживання до чоловіків, жінок та дітей, убитих у той день. Але ця трагедія не могла стати для нас жодним «символом», «двома вежами», вона була тісно пов'язана з тим місцем, де жили, працювали, вчилися і веселилися люди з плоті та крові. Саме там початок народження болісної підтримки, більш ніж єдиної, на користь тих, хто виявився ув'язненим у пастці зі скла та бетону, де вони померли, були жахливо спалені, розчавлені або розірвані!

Перше споглядання і перші роздуми

Перший день був просто абсурдним! Ніхто не міг сказати, що терористичні акти повністю здійснені або що найгірше ще попереду.

Напад на Пентагон та інформація про ще один літак у руках викрадачів лише посилювали апокаліптичну атмосферу. По черзі було передано кілька відомостей: про те, що Білий дім евакуйований, що він став порожнім; що Президент Сполучених Штатів кудись полетів на Air Force One; що віце-президент повернувся до підпільного бункеру військового управління; що сенатори та парламентарії поступово вирушили до різних політичних, військових, стратегічних координаційних бункерів тощо. «Лихоманка» вщухла, коли зниклий літак (четвертий у руках терористів) був знайдений після падіння

в Пенсільванії, де додав до чорного списку терористів ще більше невинних життів.

Однак найбільше всіх лякало і засмучувало споглядання на те, як люди вирішили покинути вже охоплені вогнем будівлі. Потерпілі від катастрофи, загиблі з «неба», вони усвідомлювали свою неминучу смерть і, прийнявши цю смерть, вибрали в момент останньої молитви ще кілька секунд життя, замість того, щоб згоріти живими там – нагорі. Щоб зіткнутися з абсолютною порожнечою між вірною смертю нагорі та вірною смертю на плитах унизу! Ці кілька секунд перед падінням на дно, в безодню! Було щось майже приголомшливе, хоч і несамолюбне, у цих людях, які стрибали, тримаючи один одного за руки у взаємному підбадьоренні перед лицем певної і неминучої смерті. Померти, розбившись через кілька секунд на переддворі Всесвітнього торгового центру у Манхеттені, Нью-Йорку, вранці одного дня у вересні 2001 року!

Танці на могилі невинних

Але знову ж таки, якщо зображення шокують, факт залишається фактом: зображення ніколи не бувають жорстокими. Сумний і душевний, скорботний і жорстокий факт, але насамперед це нагадування про те, що терористичне божевільня не має меж.

Якщо зображення не жорстокі, то вчинки деяких чоловіків і жінок є немислимо нелюдськими – це точно! Не можна уявити нічого подібного, дивлячись телевізійні кадри, на яких чоловіки, жінки та діти танцюють, святкуючи вирізання невинних людей у Наблусі, Газі, Йорданії, Єгипті тощо. Вони раділи, веселились і святкували нове пожертвування плоті, запропоноване п'яному Ваалу – неоязичне марення, яке вимагає більше крові, більше свіжої плоті. Як вірні слуги, вони завжди готові задовольнити його апетит до людських жертвоприношень, і сьогодні, як і колись, танцюють, щоб відсвяткувати нове кровопролиття.

Є щось приголомшливе в танці смерті, похмурому танці, що відбувався на наших очах. Ніби світ зірвався з петель! Хіба вигляд стількох людей, які раділи вбивству такої кількості інших людей і які спокійно оскверняли себе співучастю з цими мерзеними вбивцями,

не може не змусити нас задуматись? Можливо, лише поняття «чорної меси» можна в кінцевому підсумку використати для пояснення такого божевілля!

Чи всі ці люди з Наблусу, Гази здійснювали щось інше, ніж чорну церемонію, акт поклоніння та підкорення Ваалу, чи вони просто святкували його апетит, смак до свіжої людської плоті? Безсумнівно, ці терористи так вірно служили йому, що змогли запропонувати стільки безневинних життів, але чи насправді були підстави для торжества? Підстави радіти і таким чином зневажати себе, щоб прославити Ваала?

Тероризм, різанина і право

Рогляньмо поняття «тероризм», як його зазвичай розуміють у західній культурі: ми можемо визначити його як таке, що відноситься до «претензії чи підписаної та заявленої помсти, що визначає політичне, ідеологічне та економічне повідомлення (і рамки такого характеру)».

Тобто, класичні визначення права, що ґрунтуються на політичних претензіях, свідчать про обмежені аспекти політичної історії Заходу, де 11 вересня залишається просто унікальним у своєму безумстві, у своєму гібриді. Тепер терористи переконують жертв (та їхніх близьких) у тому, що немає причин їхньої смерті, каліцтва, страхів та схилених спин. Тепер це має бути просто так: це наш стан, наша ситуація, і остерігайтеся будь-кого, хто протестує проти або підвищує на нас голос!

Якщо ми маєм рацію, навіть частково, та чи не виникає з цього нова концепція? Нова концепція, яка (зважаючи на те, що ми навряд чи можемо додати суфікс «-ізм» до «різанини», оскільки «різанинізм» звучить погано) мусить тепер поєднати старий «тероризм» з фактом «різанини» сьогодення. Можливо, нове поняття «тероризм» має бути окреслене так:

«Тероризм означає тероризувати максимальну кількість і на найвищому щаблі окремих осіб. Це поширювати страх, тривогу, відчуття, що індивідум не повинен йти прямо і що краще жити з зігнутою спиною. З цією метою треба здійснювати невибіркові вбивства де б це не було, щоб не допустити відчуття безпечності вдома, відчуття спокою».

Таке нове визначення тероризму повинно дати нам розуміння сучасного тероризму. Хоча, без сумніву, його можна розвивати далі, щоб виявити іскру, яка розпалює ворожнечу і свідчить про імовірне поєднання тероризму з «різанинізмом». Різанинізмом в повному сенсі цього слова: жорстоко і масово вбивати людей, які не можуть захистити себе. І тому також різанинізмом, що лякає і тероризує.

Епілог

Чи можна з усього цього зробити висновок? Насправді жодного! Але, можливо, про це вже було сказано давно. У пророчому біблійному передбаченні, яке застерігає людину від запламування тероризмом та масовими вбивствами. Таким чином, сказано, що (Книга пророка Ісаї: 59):

«Їхні ноги біжать на лихе,
і спішать проливати невинну кров,
їхні думки – думки кривдні,
руїна й погибель на їхніх дорогах!
Дороги спокою не знають,
і правосуддя немає на їхніх стежках, –
вони покрутили собі свої стежки,
і кожен, хто ними ступає, не знає спокою (...)» [5].

І ми у всьому цьому:

«Ми чекаємо світла, та ось темнота».

Література

1. Melkevik B. Philosophy of Law. Volume 2 (in French: «Philosophie du droit. Volume2»). Québec – Sainte-Foy: Presses de l'Université Laval, collection Diké, 2014. 590 p.
2. Melkevik B. Legal Epistemology and the Paradigm of «Already-law» (in French: «Épistémologie juridique et déjà-droit»). Paris: Buenos Books International, 2014. 121 p.
3. Melkevik B. Habermas, Legality and Legitimacy (in French: «Habermas, Légalité et Légitimité»). Québec/Sainte Foy, Presses de l'Université Laval, collection Diké, 2012. 458 p.
4. Melkevik B. Philosophy of Law. Volume 1 (in French: «Philosophie du droit. Volume 2»). Québec – Sainte-Foy: Presses de l'Université Laval, collection Diké, 2010. 649 p.
5. La Bible, traduction œcuménique de la Bible (T.O.B.). Toronto: Société Biblique Canadienne, 1988. 526 p

Ключові слова: тероризм, людина, права і свободи, справедливість, право

Ключевые слова: терроризм, человек, права и свободы, справедливость, право

Keywords: terrorism, human, rights and freedoms, justice, law

Крестовська Наталя Миколаївна

Національний університет «Одеська морська академія»

завідувач кафедри морського права,

доктор юридичних наук, професор

ТРАДИЦІЇ В ЮВЕНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Тема «Право і традиція» у вітчизняній і не тільки вітчизняній юриспруденції назавжди пов'язана з іменем Юрія Миколайовича Оборотова. В цьому напрямі працювали і його колеги, і численні учні, предметом дисертаційних досліджень яких стали традиції правового плюралізму, ісламська правова традиція, правові традиції України, правова спадщина України та ін. Дослідження правових традицій школою професора Оборотова було і залишається актуальною справою і перебуває на передньому плані розвитку юридичної науки у всьому світі. Підтвердженням тому є той факт, що зарубіжна юридична наука теж відмітна пильною увагою до правової традиції.

Класичні визначення правової традиції надані Дж. Г. Меррименом та К. Осаке. На думку Мерримена правова традиція являє собою сукупність глибоко вкорінених історично зумовлених установок щодо природи права, ролі права в суспільстві та політиці, належної організації та функціонування правової системи, а також про те, як слід право створювати, застосовувати, удосконалювати вивчати та викладати [1, р. 2]. Іншими словами: правові традиції розуміються як історична основа сучасного права. Знати їх важливо, оскільки правова традиція пов'язує правову систему з культурою, частиною якої вона є. К. Осаке під правовою традицією розуміє «глибоко укорінене у свідомості людей та історично зумовлене їхнє ставлення